

Vastaanottaja
Oulun kaupunki

Asiakirjatyyppi
Luonto- ja maisemaselvitys

Päivämäärä
22.9.2021

KIIMINGIN AHONKANKAAN LUONTO- JA MAISEMASELVITYS OULUN KAUPUNKI

KIIMINGIN AHONKANKAAN LUONTO- JA MAISEMASELVITYS OULUN KAUPUNKI

Projekti **Kiimingin Ahonkankaan luonto—ja maisemaselvitys**
Projektinro **1510063242**
Vastaanottaja **Oulun kaupunki**
Asiakirjatyyppi **Luonto- ja maisemaselvitys**
Päivämäärä **22.9.2021**
Laatija **Anne Suihkonen, Antje Neumann ja Tapani Pirinen, Ramboll Finland Oy**
Tarkastaja **Kalle Kempainen ja Nelli Nenonen, Ramboll Finland Oy**
Hyväksyjä **Johanna Jylhä, Oulun kaupunki**
Kuvaus **Kiimingin Ahonkankaan luonto- ja maisemaselvitys**

Kannen kuva **Selvitysalueen pohjavesilampi**

Ramboll
Kiviharjunlenkki 1 A
90220 OULU

kalle.kempainen@ramboll.fi
antje.neumann@ramboll.fi
P. 040 689 6711
www.ramboll.fi

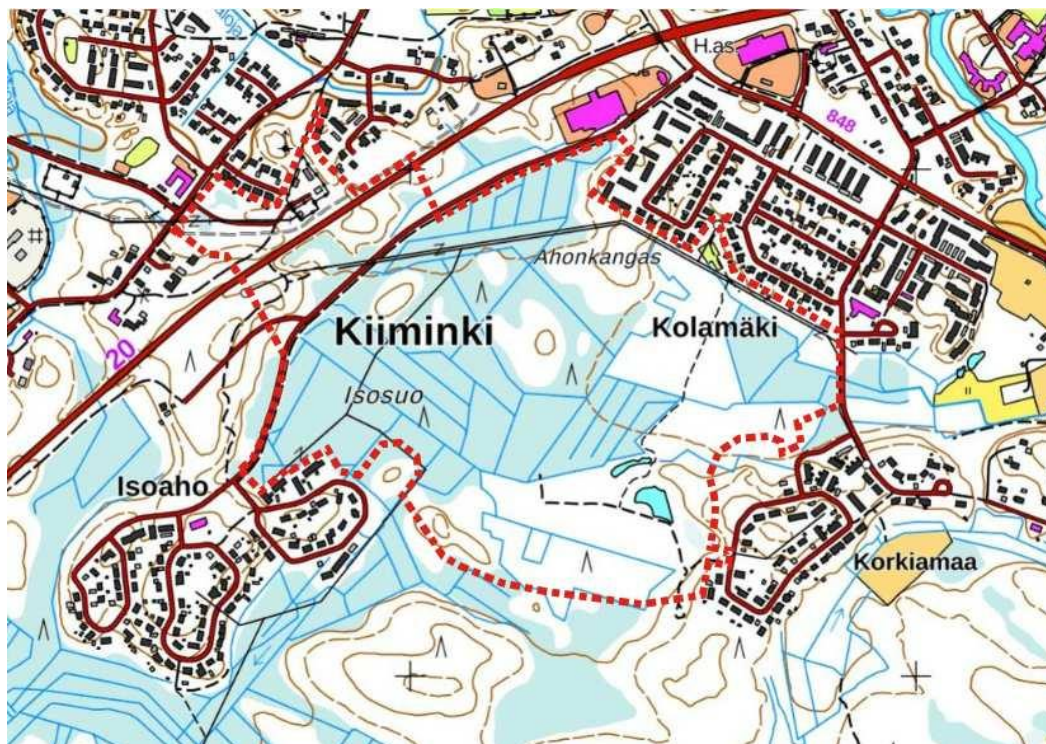
SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	3
2.	SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUSTAPA	4
2.1	Maisemaselvitys	4
2.2	Luontoselvitys	4
2.2.1	Direktiivilajiselvitys	4
2.2.2	Pesimälinnustonselvitys	5
2.2.3	Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys	5
3.	MAISEMASELVITYS	6
3.1	Maankäyttö ja kaavoitus	6
3.2	Maisemallisesti arvokkaat alueet	9
3.3	Maisemarakenne	9
3.4	Maisemakuva	11
4.	Luontoselvitys	16
4.1	Selvitysalueen luonnon yleiskuvaus	16
4.2	Direktiivilajiselvitys	17
4.2.1	Viitasammakkonselvitys	18
4.3	Pesimälinnustonselvitys	20
4.3.1	Pesimälinnuston yleiskuvaus	20
4.3.2	Alueen suojelullisesti arvokkaat pesimälintulajit	20
4.4	Kasvillisuus selvitys	23
4.4.1	Kangasmetsätyypit	23
4.4.2	Suoluontotyyppit	25
4.4.3	Vesistöt	28
4.4.4	Pientareet ja vanhat pellot	30
4.4.5	Huomioon otettavat lajit ja luontotyyppit	32
4.4.6	Haitalliset vieraslajit	33
5.	Yhteenveto ja SUOSITUKSET MAANKÄYTÖLLE	34
5.1	Maisema	34
5.2	Luonto	34
6.	LÄHTEET	36

- LIITE 1 Maisemarakennekartta
 LIITE 2 Maisemakuvakartta
 LIITE 3 Kasvillisuus kartta ja valokuvien ottamispaikat
 LIITE 4 Maankäytön suositukset -kartta

1. JOHDANTO

Luonto- ja maisemaselvitys on laadittu kesällä 2021 ja se liittyy suunnitteilla olevaan asemakaavatyöhön, jonka tarkoituksena on osoittaa asuinrakentamista ja virkistysalueita Kiimingin Ahonkankaan alueelle yleiskaavan mukaisesti. Selvitysalue (74 hehtaaria) sijaitsee Kiimingin keskuksen eteläpuolella, lähellä keskuksen palveluja. Alue rajautuu pohjoisessa Kolamäen asuinalueeseen ja Isoahontiehen, idässä Korkiamaan asuinalueeseen ja Kiertotiehen, lännessä Isoahon asuinalueeseen. Selvitysalueen luoteisosa sijaitsee Kuusamontien länsipuolella rajautuen Viitan tiehen (Kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen rajaus peruskartalla (pohjakartta © MML 2021).

Luonto- ja maisemaselvitys käsittää luontotyyppi- ja kasvillisuusinventoinnin, pesimälinnustoselvityksen, direktiivilajiselvityksen sekä selvitysalueen maisematarkastelun. Luontoselvityksen tarkoituksena oli selvittää alueen yleistä lajistoa ja paikantaa luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet. Maisematarkastelussa puolestaan käytiin läpi selvitysalueen maiseman nykytila, maisemarakenne ja maisemakuva sekä muut suunnittelussa huomioitavat kohteet.

Luonto- ja maisemaselvityksen laadinnasta on vastannut Ramboll Finland Oy, ja selvityksen laatimiseen ovat osallistuneet FM Antje Neumann, linnustoasiantuntija Tapani Pirinen, Ins. AMK Anne Suihkonen ja maisema-arkkitehti Kalle Kemppainen. Maisemaselvityksen osalta projektipäällikkönä on toiminut maisema-arkkitehti Kalle Kemppainen ja luontoselvityksen projektipäällikkönä FM Antje Neumann.

Oulun kaupungin puolesta työtä ovat ohjanneet maisema-arkkitehti Johanna Jylhä, Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalveluista. Työtä ovat ohjanneet lisäksi ympäristötarkastaja Maarit Kaakinen Oulun seudun ympäristötoimesta ja kaavoitusarkkitehti Hanna Pöytäkanas asemakaavoituksesta.

2. SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUSTAPA

Selvitysalue sijaitsee Kiimingin keskustan tuntumassa Kuusamontien eteläpuolella. Pieni osa selvitysalueesta sijaitsee Kuusamontien pohjoispuolella, selvitysalueen luoteiskulmassa. Selvitysalue on laajuudeltaan noin 74 hehtaaria ja on valtaosin metsätalousmaata. Alue on suurelta osin asema-kaavoittamaton. Alueella on voimassa Uuden Oulun yleiskaava 2050 ja Kiimingin keskeisten taajama-alueiden osayleiskaava 2030.

2.1 Maisemaselvitys

Selvitysalueeseen tutustuttiin ensin kartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella, minkä lisäksi käytiin läpi aluetta koskevat kaava-aineistot ja alueelle tehdyt aiemmat selvitykset. Selvitysalueen Kuusamontien kaakkoisetäpuoliselle alueelle on laadittu vuonna 2013 maisemaselvitys Hieta-ahon kaavarunkoa varten (Korkiakoski & Kurttila 2013). Tässä selvityksessä on hyödynnetty kyseisen selvitystyön aineistoa ja päivitetty analyysikarttoja nykyhetkeen. Maisemaselvityksen maastokäynti suoritettiin 22.6.2021 ja sitä täydennettiin 14.8.2021. Maastokäyntien aikana havainnoitiin selvitysalueen sekä sen lähiympäristön maiseman nykytilaa. Maastossa tehdyt havainnot kirjattiin ylös sekä valokuvattiin.

2.2 Luontoselvitys

Luontoselvityksen esityönä käytiin läpi alueella aikaisemmin tehdyn luontoselvitysten tiedot (AIRIX Ympäristö 2013). Lisäksi haettiin Lajitietokeskukselta ajantasaiset uhanalaisten lajien esiintymistiedot selvitysalueelta (Lajitietokeskus 2021). Lähtötietojen eli paikkatiedon, maastokartta- ja ilmakuvatulkinnan perusteella arvioitiin alustavasti Ahokankaan selvitysalueen suojelluista syistä huomioon otettavat luontokohteet ja suunniteltiin näiden lähtötietojen perusteella maastokäynti. Kasvillisuus- ja direktiivilajiselvityksen on tehnyt FM biologi Antje Neumann ja pesimälinnustoselvityksen ympäristösuunnittelija Tapani Pirinen Ramboll Finland Oy:ltä.

2.2.1 Direktiivilajiselvitys

Luontodirektiivin liitteen IV (a) eläinlajit edellyttävät tiukkaa suojelua, ts. niiden tahallinen tappaminen, pyydystäminen, kerääminen, häiritseminen erityisesti pesinnän aikana sekä kaupallinen käyttö on luonnonsuojelulla kielletty. Lisäksi eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulla kiellettyä.

Direktiivilajien esiintymiselvitys tehtiin pääosin asiantuntija-arvioina lajien elinympäristö- ja levinneisyystietojen perusteella. Tietoja hankealueen elinympäristöistä kerättiin luontotyyppi- ja kasvillisuus selvityksen maastotöiden aikana. Viitasammakon ja liito-oravan osalta alueelle tehtiin maastokäynti 12.5.2021. Viitasammakkoselvityksen maastotyöt tehtiin aamuyöllä klo 01 ja 04 välisenä aikana (sää pilvinen, tyyni, lämpötila 8,5 °C), jolloin käveltiin hitaasti selvittettäviä ranta-alueita läpi havainnoiden sammakkoeläinten ääntelyä. Kutuvesistöjen ääressä seisottiin hiljaa noin 30 minuuttia kuunnellen ääntelyä ja laskien äännelevien koiraiden määrää.

Liito-oravaselvitys tehtiin päivällä klo 14–16 välillä ja se kohdistettiin lampien koillispuolella sijaitsevalle varttuneelle kuusimetsäkuviolle. Liito-oravaselvitys tehtiin ns. papanamenetelmällä, joka perustuu liito-oravan keltaisten talvipapanoiden etsimiseen lajille sopivassa elinympäristössä varttuneiden kuusten ja lehtipuiden juurilta. Papanoita kertyy yleensä eniten talven aikana käytettyjen kolopuiden alle, mutta niitä voi löytyä myös ruokailuun tai kulkureitteinä käytettyjen puiden alta (Nieminen ym. 2017).

2.2.2 Pesimälinnustoselvitys

Selvitysalueen pesimälinnusto inventoitiin kahdella maastokäyntikerralla. Ensimmäinen maastokäynti tehtiin 8.6.2021 klo 04:00-12:00 ja toinen käyntikerta 11.6.2021 klo 4:20-11:40. Menetelmänä käytettiin kartoituslaskentaa soveltaen Luonnontieteellisen keskusmuseon linnustoseurannan havainnointiohjeita (Luomus 2015 ja Koskimies 1994). Kaikki lintuhavainnot merkittiin ylös. Säätila 8.6.2021 oli lähes tyyni, lämpötila 16-23 astetta ja ilma selkeä. 11.6.2021 lämpötila oli 17-24, heikkoa lounaistuulta ja sää aurinkoinen. Lintujen lauluaktiivisuus oli molemmilla käyntikerroilla erinomainen.

Useimmiten linnun katsottiin olevan reviirillä, jos se havaittiin jommankumman maastokäynnin aikana. Kriittisesti suhtauduttiin epätyypillisessä elinympäristössä havaittuihin lintulajeihin tai liikkuvilta vaikuttaviin lintuihin, joita yleensä ei tulkittu pesiviksi kyseisellä kohtaa. Muutoinkin lajien toisistaan poikkeava havaittavuus ja reviirien vaihteleva koko huomioitiin lopullisia reviiritulkintoja tehdessä. Molemmilla maastokäynneillä havaittu reviiri sijoitettiin havaintopaikkojen keskelle tai elinympäristön soveltavuuden perusteella. Pesimäkantaa selvittäessä keskeisessä asemassa ovat reviireistä saatavat samanaikaishavainnot, joita maastossa liikkussa tavoiteltiin. Maastossa kiinnitettiin eniten huomiota pesivien suojelullisesti merkittävien ja uhanalaisten lintulajien esiintymiin, joilla on merkitystä kaavoja laadittaessa ja maankäyttöä suunniteltaessa.

2.2.3 Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys

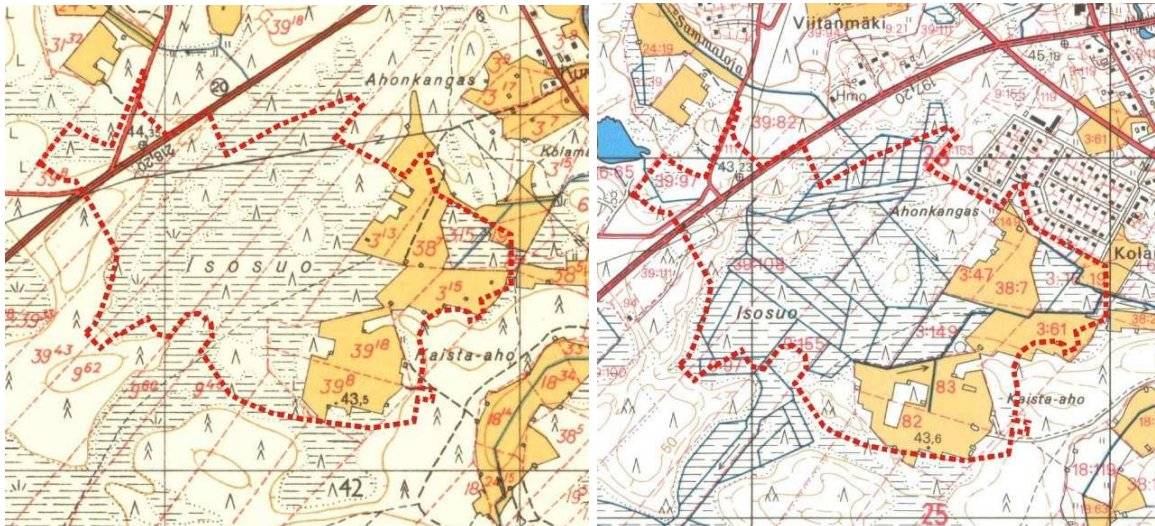
Kasvillisuusselvityksen maastotyöt tehtiin 2.7.2021. Maastossa käveltiin systemaattisesti selvitysalueen läpi, kirjaten ylös lajisto- ja luontotyyppitietoja. Maastotöissä kiinnitettiin erityistä huomiota metsälailla (10 §), vesilailla (2. luku 11 §) sekä luonnonsuojelulailla (29 §) suojeltujen luontotyyppien, uhanalaisten luontotyyppien ja suojelullisista syistä erityishuomiota vaativien lajien mahdollisten esiintymispaikkojen havainnoimiseen. Erityishuomiota vaativat lajit ovat luonnonsuojelulain suojelusäännöksissä tarkoitettuja kasvi- ja eläinlajeja, silmälläpidettäviä tai uhanalaisia lajeja, rauhoitettuja lajeja ja luontodirektiivin liitteen IV (b) kasvilajeja.

3. MAISEMASELVITYS

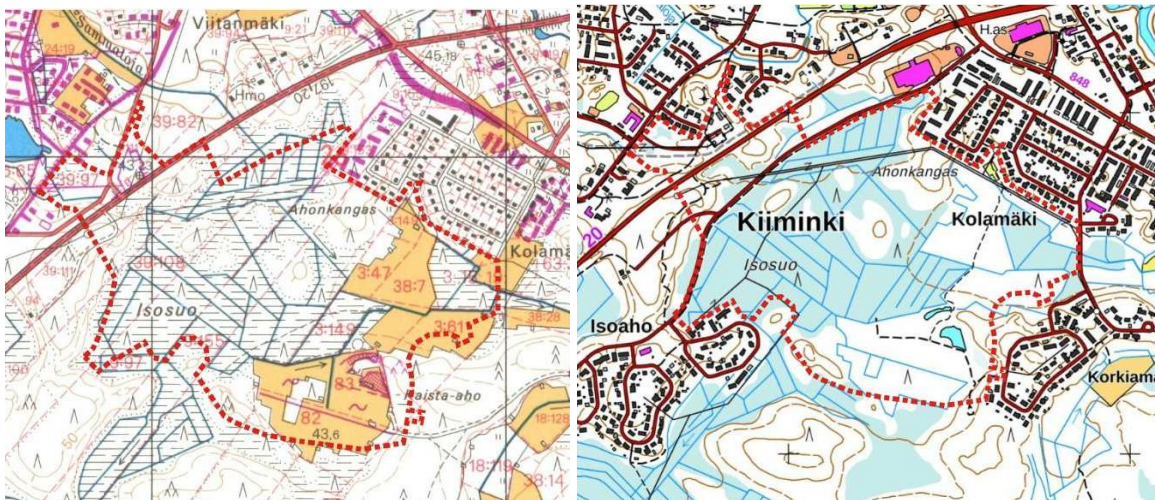
3.1 Maankäyttö ja kaavoitus

Vuonna 1957 Ahonkankaan alueella Oulussa sijaitseva Isosuo oli ojittamaton ja Kaista-ahon länsi- ja pohjoispuolella oli peltoja. Vuoden 1981 kartalla näkyvät Isosuolle tehdyt ojitukset. Alueella sijainneet pellot ovat alkaneet metsittyä todennäköisesti 1990-luvulta lähtien. Alueella on kaivettu maa-aineksia 1980-luvulla. Maa-aineisten otto näkyy maisemassa pohjavesilampina, jotka sijaitsevat selvitysalueen eteläosassa.

Selvitysalueen metsät ovat pääosin metsätalous- ja virkistyskäytössä. Kolamäen asuinalueetta on alettu rakentamaan alueen pohjoispuolelle 1970-luvulla ja sitä on laajennettu 1980-luvulla. Kaista-ahon ja Isoahon nykyiset asuinalueet ovat rakentuneet 1990-luvulta alkaen. Selvitysalueen Kuusamontien pohjoispuoliselle alueelle nykyisen Sähkötien ympäristöön rakennettiin 1980-luvulla sähkölinja ja varikkoaluetta. Selvitysalueen pohjoispuolen itä-länsisuunnassa halkaiseva sähkölinja (nykyisen Metsärinteenkujan pohjoispuolelta Kolamäen suuntaan) näkyy jo vuoden 1957 kartalla.

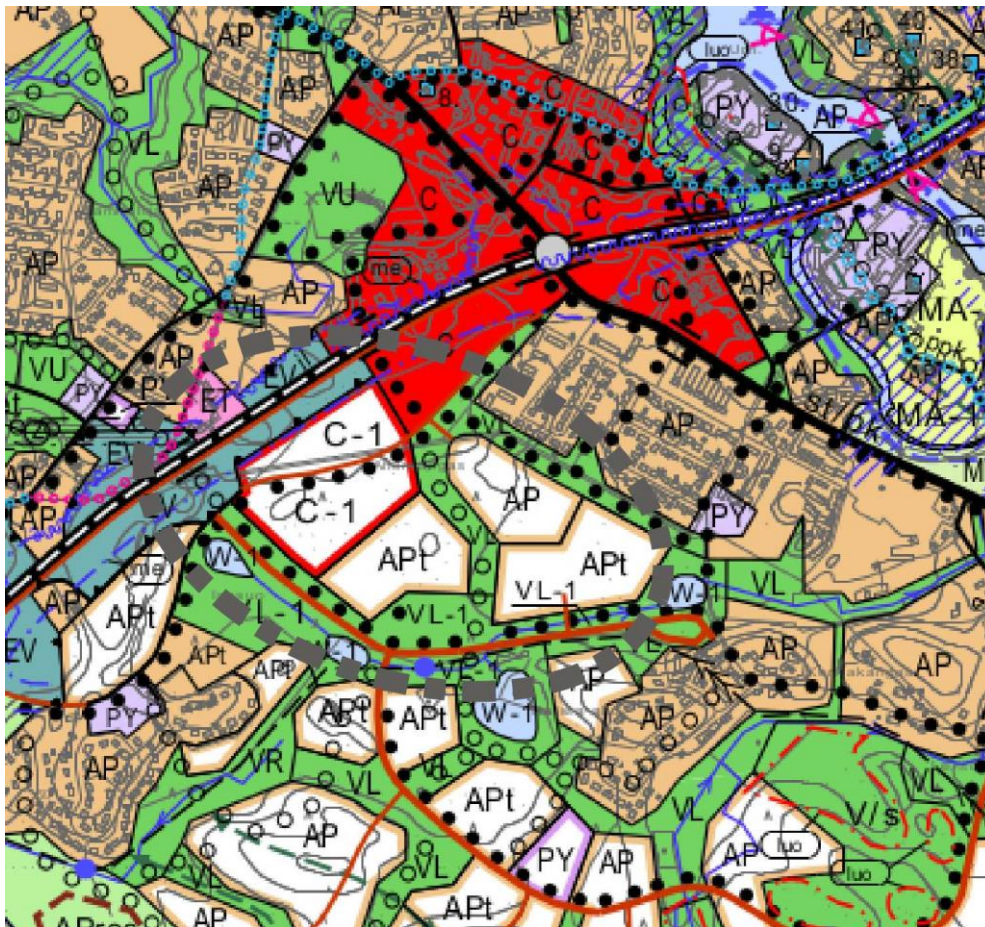
Kartta 2. Selvitysalueen sijoittuminen vuosien 1957 (vasen) ja 1981 (oikea) peruskartoilla.

Kartta 3. Selvitysalueen sijoittuminen vuosien 1988 (vasen) ja 2021 (oikea) peruskartoille.

Kiimingin keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavassa 2030 (hyväksytty kunnanvalt. 19.9.2011 § 24) selvitysalueelle on osoitettu tiivistä, yhtiömuotoista asuinrakentamista (APt) ja erillispientalorakentamista (AP). Lisäksi alueelle on osoitettu C-1 merkinnällä keskustatoimintojen alueita, joille ei sallita vähittäiskaupan suuryksikköä. Selvitysalueen halki länsi-itäsuuntaisesti on osoitettu lähivirkistysalue, joka noudattelee nykyisen Isosuonojan vartta.

Viheralueiden kautta on esitetty ohjeellisia kevyen liikenteen reittejä ja ulkoilureittejä. Lisäksi länsi-itäsuuntaiselle viheralueelle on osoitettu kunnostettavia, laajennettavia ja muodostettavia maisemalampia.

Kartta 4. Karttaote Kiimingin keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavasta. Selvitysalue esitetty harmaalla katkoviivalla.

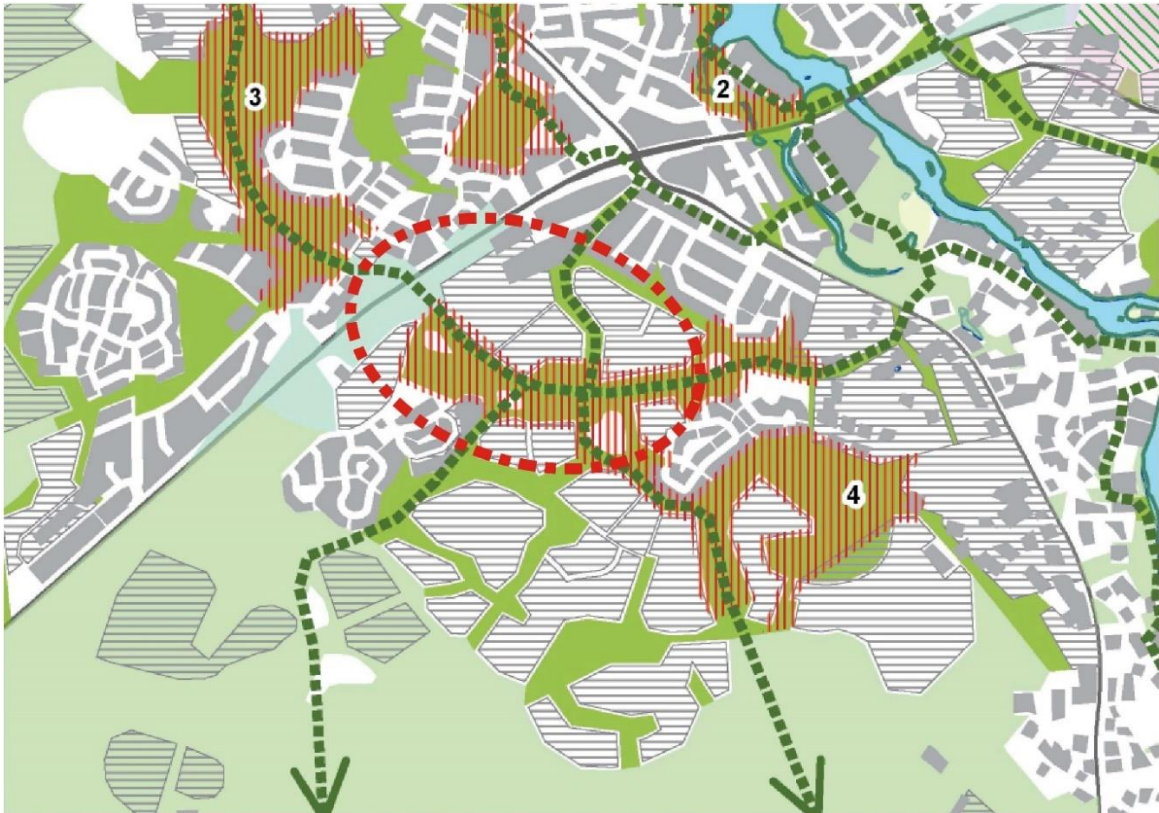
Selvitysalueen Kuusamontien lounaispuolisella osalla on voimassa oleva Hakomäen asemakaava (hyväksytty kunnanvalt. 25.6.2007). Kaavassa sähkötien lähiympäristö on osoitettu puistoksi (VP) ja nykyiseen metsään Sähkötien pohjoispuolella on osoitettu palvelurakennusten korttelialue (P). Kuusamontien viereen on osoitettu suojaviheralue, jonne tulisi rakentaa melueste Kohokujan tonttien viereen. Kuusamontien eteläpuolinen selvitysalue on pääosin asemakaavoittamaton lukuun ottamatta asuinalueiden reunavyöhykkeitä, jotka on asemakaavassa osoitettu lähivirkistysalueiksi tai puistoiksi. Isoahontien ja sähkölinjan väliin on myös osoitettu kaistale palvelurakennusten korttelialueeksi (P).

Osayleiskaavaa on tarkennettu osalla selvitysalueella Hieta-ahon kaavarunkotyöllä vuonna 2018 (Oulun kaupunki 2018). Kaavarungossa on esitetty tarkemmin mm. asuinrakentamisen, teiden, kävely- ja pyöräteiden sekä virkistysalueiden sijoittuminen selvitysalueella.

Kartta 5. Ote Hieta-ahon kaavarungosta (Oulun kaupunki 2018).

Uuden Oulun yleiskaavoituksen pohjaksi laaditussa VILMO-suunnitelmassa (Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus -suunnitelmassa, Oulun kaupunki 2014) sanotaan, että Ahonkankaan selvitysalueen läpi on ajateltu tärkeä länsi-itäsuuntainen ekologinen ja virkistystä palveleva yhteys, joka kulkee Isosuolta itään Isosuonojaa seurailen. Alueelta lähtee virkistysreitit etelään suuntaan. Rakentamiseen varatut alueet sijaitsevat VILMO-suunnitelman mukaan kumpareilla ja viheralueet muotoutuvat sormiksi kumpareiden väleihin muodostaen yhtenäisen verkon. (Oulun kaupunki 2014.)

Kartta 6. Karttaote "Luonnon ja maiseman suosituksista maankäytölle" Kiimingissä (VILMO-suunnitelma 2014, kartta 4.5) Selvitysalueen sijainti esitetty punaisella katkoviivalla.

3.2 Maisemallisesti arvokkaat alueet

Selvitysalueelle ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita tai merkittäviä kulttuuriympäristön kohteita (tarkistettu 09/2021). Selvitysalueella ei myöskään sijaitse paikallisesti arvokkaita kulttuurihistoriallisia kohteita eikä muinaisjäännöksiä (tarkistettu 09/2021).

Rakennetun kulttuuriympäristön kannalta lähimmät suojeltavat kohteet ovat valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Kiimingin kirkko ympäristöineen ja rakennusperintökohteineen.

Lähin kiinteä muinaisjäänös, Kiiminki Isoaho SE, 10000022717, sijaitsee selvitysalueen eteläpuolella Isoahon ja Korkiamaan asuinalueiden välissä olevalla moreenikumpareella. Kohde sijoittuu selvitysalueen eteläpuolelle, noin 200 metrin etäisyydelle selvitysalueen rajasta. Kyseessä on kivikautinen asuinpaikka. Asuinpaikka kokonaisuudessaan muodostaa noin 130 metriä pitkän ja 40 metriä leveän korkeuskäyriä mukailevan koillinen-lounassuuntaisen vyöhykkeen. Muinaisjäänös todettiin Hieta-ahon asemakaava-alueen inventoinnissa kesällä 2013. (Sarkkinen 2013.)

3.3 Maisemarakenne

Hieta-ahon kaavarunkoa varten tehdyssä maisemaselvityksessä (Korkiakoski & Kurttila 2013) on analysoitu alueen maisemarakennetta. Alueen ympäristössä ei ole tapahtunut rakentamista edellisen selvityksen jälkeen ja luonnonympäristö on säilynyt samankaltaisena, joten maisemarakenteeseen ei ole tullut olennaisia muutoksia.

Selvitysalueen pohjoispuolella noin kilometrin etäisyydellä virtaa Kiiminkijoki. Päävedenjakaja sijaitsee selvitysalueen eteläpuolella, joten selvitysalue kuuluu Kiiminkijoen valuma-alueeseen. Ojittusten takia Isosuon alueen pintavedet virtaavat Korkiamaan pohjoispuolitse Isosuojojaa pitkin itään ja edelleen Kiiminkijokeen. Selvitysalueen maasto on kumpareista ja korkeudet vaihtelevat välillä 42–52 mmpy (korkeusjärjestelmä N2000). Suurin korkeus on Kuusamontien läheisyydessä Metsärinteenkujan viereisellä kankaalla. Laaksot ovat moreenikumpareiden väliin jääviä suoalueita, joista suurin osa on ojitettu metsätaloudeksi. Matalimmat alueet ovat Isosuon laaksoalueella ja pohjavesilampien ympäristössä sekä Kuusamontien länsipuolella Sähkötien ympäristössä. (Kurttila & Korkiakoski, 3–4.)

Liitteenä on päivitetty kartta vuoden 2013 Hieta-ahon maisemarakennetarkastelusta (Liite 1).

Kartta 7. Ote maisemarakennekartasta (Liite 1).

3.4 Maisemakuva

Ahonkankaan alue on pääosin suljettua metsä- ja suomaisemaa, jossa avointa maisematilaa on lähinnä teiden ja polkujen varsilla sekä pienialaisilla avosoilla. Selvitysalueen itä- ja eteläosissa on entisiä peltoja, jotka ovat umpeen kasvamassa, ja osa on jo pitkälti metsittyneitä. Alueella avautuu näkymälinjoja teiden ja sähkölinjan suuntaisesti. Lampien ympäristössä avautuu metsätieltä kauniita näkymiä lammille niistä kohdin, missä puusto ei ole esteenä. Alueella ei havaittu maastokatselmuksen yhteydessä maamerkkejä eikä maiseman solmukohtia, osittain alueen sulkeutuneisuuden takia. Maastokäyntien yhteydessä ei myöskään havaittu merkittäviä yksittäisiä maisemapuita tai maisemapuuryhmiä.

Sähkölinja muodostaa maisemavaurion muutoin suljettuun metsämaisemaan. Linja näkyy ilman suojapuustoa Kolamäen asuinalueen suuntaan omakotitalojen takapihoille. Sähkölinjan ympäristössä näkyy runsaasti puutarhajätteiden mukana kulkeutuneita puutarhakarkulaisia. Linjan alustaa hyödynnetään kuitenkin virkistyskäytössä, sillä linjan alla polveilee kovalla kulutuksella oleva polku.

Kuva 1. Näkymä voimalinjan alla länteen Kolamäen asuinalueen suuntaan (vasen kuva) ja puutarhakarkulaisia metsässä voimalinjan läheisyydessä (oikea kuva).

Selvitysalueen maisemakuvalliset arvot keskittyvät pääosin luonnonympäristöön luonnehtien hyvin alueen ominaispiirteitä.

Maisemakuvan kannalta merkittävät alueet ja kohteet ovat:

1. Lammot ympäristöineen
2. Isosuon pienialaiset avosuot
3. Ahonkankaan harva metsä kalliopaljastumineen
4. Metsärinteenkujan rinnemetsä Kuusamontien varressa
5. Sähkötien rinnemetsä Kuusamontien varressa

Merkittävät kohteet sekä ongelma-alueet on esitetty liitteessä 2 ja seuraavassa kuvataan alueet.

1. Lammot ympäristöineen

Korkiamaan asuinalueen länsipuolella sijaitsee pohjavesilampia, jotka ovat muodostuneet maa-ainesten oton seurauksena. Lampia on kaksi, joista suurempi on avoventinen ja pienempi umpeenkasvanut. Lisäksi alueella on entisiä peltoja, jotka ovat pelto-ojitusten umpeutumisen vuoksi soistumassa ja ovat etenkin kevätaikaan hyvin märkiä. Lampien ympäristöön johtaa metsäautotie, jolta

avautuu näkymiä isommalle lammelle ja sen eteläpuoliselle entiselle pellolle. Metsäautotieltä lähtee polku pohjoiseen Kolamäen asuinalueen suuntaan. Polku kulkee heinittynyttä kangasta pitkin lampien välistä suuria kuusia kasvavalle kumpareelle. Kumpareen päältä maasto polku laskee ja kaartaa mutkan kautta pienemmän lammen rannalle ja siitä edelleen kohti pohjoista. Polku päättyy Kolamäen asuinalueen leikkipaikalle. Lammet ovat alueen sisällä maisemallisesti hyvin poikkeavat.

Kuva 2. Näkymä metsäautotieltä suuremmalle lammelle.

Kuva 3. Näkymä metsäautotieltä vastakkaiseen suuntaan (etelään) entiselle pellolle (vasen kuva) ja pienialainen soistunut entinen peltoalue metsäautotien päässä (oikea kuva).

2. Isosuon pienialaiset avosuot

Selvitysalue on pääosin suljettua maisemaa: kangasmetsää, ojitettua suometsää ja metsittyneitä entisiä peltoja. Isosuolla on jäljellä kaksi pienialaista avosuota noin 200 metrin etäisyydellä toisistaan. Suot eivät ole luonnontilaisia, sillä Isosuota on ojitettu voimakkaasti. Reunoiltaan suot ovat puustoisia ja kuivempia ja keskeltä puuttomia ja märempiä. Suot ovat seudulle tyypilliseen tapaan aapasoita. Läntisemmän avosuon itäreunalla sijaitsee sähkölinja. Maisemallisesti avosuot ovat kuitenkin nykytilassaan alueen suljetusta metsäympäristöstä selkeästi poikkeavia avoimia tiloja ja siten maisemakuvallisesti merkittäviä.

Kuva 4. Itäisempi Isosuon pienialaisista avosoista.

3. Ahonkankaan harva metsä kalliopaljastumineen

Kolamäen asuinalueen eteläpuolella sijaitseva Ahonkangas on harvapuustoinen nuorta mäntyä kasvava kangasmetsä. Maastossa on havaittavissa pieniä jäkälien peittämiä kalliopaljastumia ja isoja kiviä. Alueella on myös polkuja ja ihmisten tekemiä rakenteita. Maasto on helppokulkuista, maisemallisesti viehättävää, ja siten myös varmasti läheisen Kolamäen asukkaiden virkistyskäytössä.

Kuva 5. Ahonkankaan jäkälien peittämiä kallioita ja ihmisten rakennelmia.

4. Metsärinteenkujan rinnenmetsä Kuusamontien varressa

Metsärinteenkujan ja Kuusamontien välissä sijaitsee jyrkkärinteinen mäntymetsä, joka muodostaa silhuetin Isoahontien suunnalta katsottuna ja toimii asuinalueen suojavyöhykkeenä Kuusamontien suuntaan. Rinteen päällä sijaitsee polkuja. Jyrkät rinteet ovat hyvin eroosioherkkiä. Tästä on esimerkkinä Metsärinteenkujan ajoradan viereinen luiska, joka on luultavasti tienrakentamisen yhteydessä jäänyt paljaaksi ja sora vyöryy helposti alaspäin rinteessä kuljettaessa.

Kuva 6. Metsärinteenkujan rinnenmetsä (vasen kuva) ja rinteiden laella kulkevaa polkuverkostoa (oikea kuva).

5. Sähkötien rinnenmetsä Kuusamontien varressa

Sähkötien ja Kuusamontien välissä sijaitsee metsää, joka on merkittävä suojavyöhyke tien ja asuinalueen välissä. Sähkötien päässä on kapea kaistale hakattua metsää, josta avautuu näkymälinja Sähkötien ja Kuusamontien välille. Rinteen päällä metsässä Kuusamontien suuntaisesti sijaitsee luultavasti sama vanha tienlinja, joka on näkyvissä vanhoissa peruskartoissa. Rinnenmetsää lukuun ottamatta Sähkötien ympäristöä on muokattu voimakkaasti sähkölinjan ja Sähkötien rakentamisen seurauksena.

Kuva 7. Rinnemetsikkö Sähkötien ja Kuusamontien välissä antaa näkö- ja melusuojaa Kuusamontien suuntaan (vasen kuva) ja näkymä Kuusamontielle Sähkötien päässä (oikea kuva).

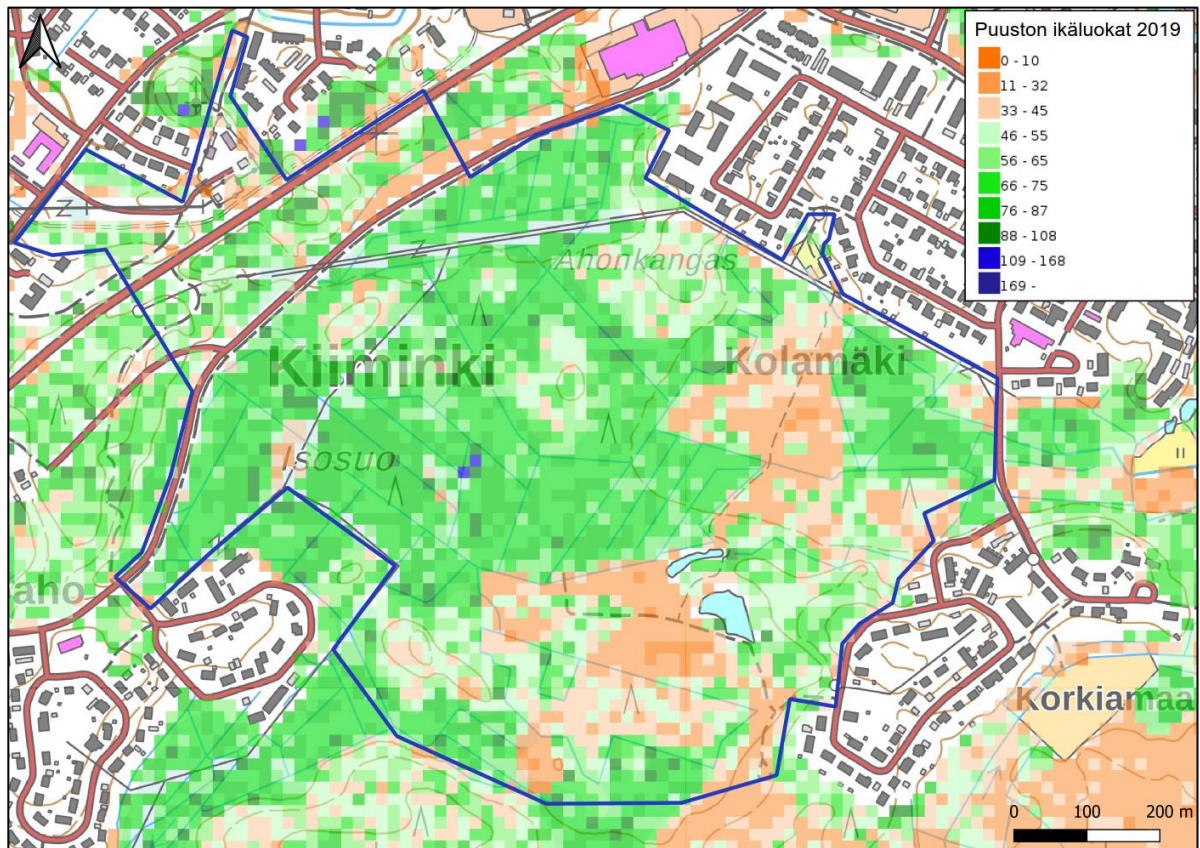
4. LUONTOSELVITYS

4.1 Selvitysalueen luonnon yleiskuvaus

Selvitysalue kuuluu Suomen metsäkasvillisuusvyöhykejaossa Pohjanmaan keskiboreaaliseen vyöhykkeeseen 3a (Etelä-Suomi) sekä suoaluevyöhykejaossa vyöhykkeeseen *Pohjois-Pohjanmaan aapasuot*.

Ahonkankaan selvitysalue on suurimmaksi osaksi metsäinen. Alueen keskellä on Isosuon pääosin puustoinen ojitusalue, jonka lomassa on erikokoisia kivennäismaasaarekkeitä, joilla kasvaa kangasmetsää. Selvitysalueen reuna-alueilla sijaitsevat Ahonkankaan, Kolamäen, Korkiamaan ja Isoahon kangasmetsähajanteet. Alueen luoteisnurkan lävitse kulkevat voimalinja sekä Kuusamon- ja Isoahontie. Selvitysalueen etelä- ja itäosassa on vanhoja, umpeenkasvaneita peltoja. Vanhalla peltoalueella on kaksi lampea ja vetisiä soistumia, jotka ovat kasvillisuudeltaan luonnontilaisen kaltaisia. Lammet ovat kehittyneet entisiin maa-ainesten ottokuoppiin ja kosteikot entisiin peltoihin (ks. kappale 3.1.).

Selvitysalueen metsät ovat metsätalouksikäytössä ja niiden puusto sijoittuu pääosin ikäryhmiin 60–90 vuotta (Kartta 8). Suurin osa alueen metsästä on mäntyvaltaista tai sekapuustoa. Kuusivaltaisia kangasmetsiä esiintyy etenkin Korkiamaan harjanteella ja Ahonkankaan alueella. Selvitysalueen luontotyyppit ja valokuvien ottamiskuvat on esitetty liitekartassa 3.

Kartta 8. Puuston ikäluokat 2019 (LUKE 2021; taustakartta MML2021)

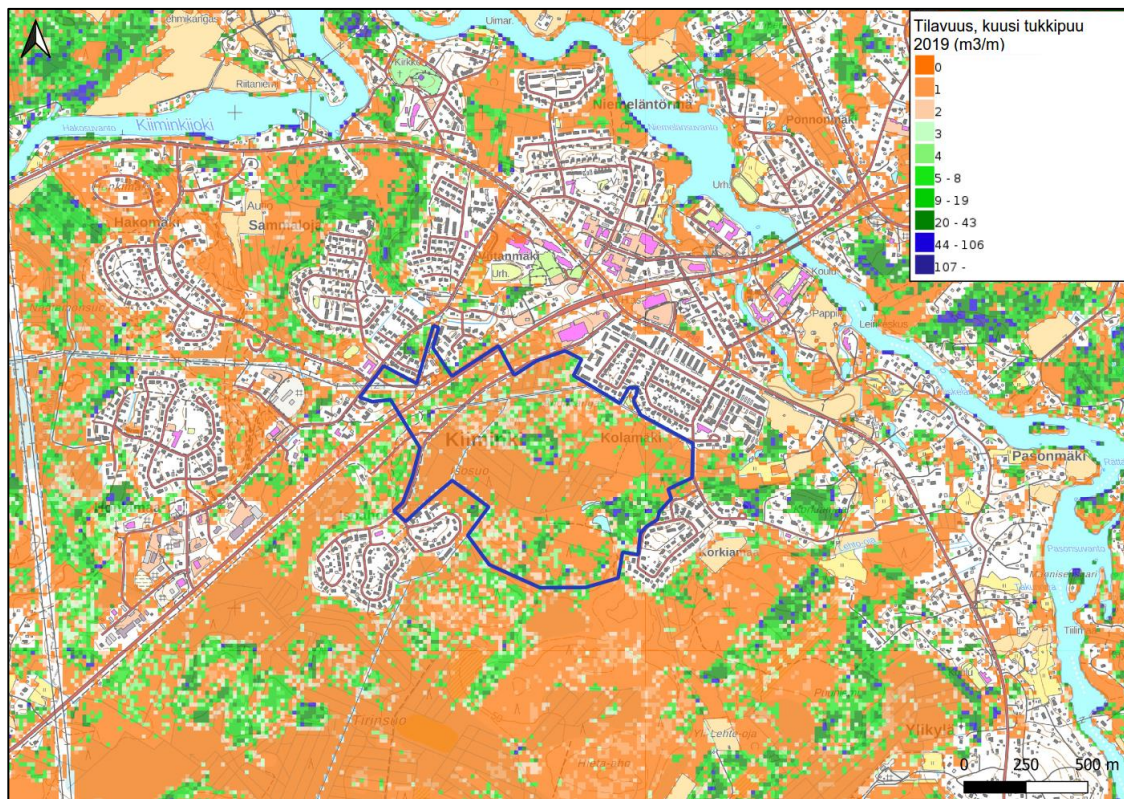
4.2 Direktiivilajiselvitys

Luontodirektiivin tiukkaa suojelua vaativien liitteen IV (a) lajeista hankealueella voivat levinneisyystietojen perusteella esiintyä isot petolajit kuten karhu, ilves ja susi. Näillä lajeilla on laajoja reviirejä ja ne saattavat siten liikkua satunnaisesti myös hankealueella. Kyseiset petoeläimet ovat kuitenkin pääosin erämaan lajeja, jotka eivät viihdy asutuksen ja maatalouskäytössä olevien peltojen ympäröimissä talousmetsissä tai asutuksen läheisyydessä. Siitä syystä on epätodennäköistä, että hankealueella olisi petoeläinten ydinreviirejä, pesäpaikkoja, tai että sillä olisi muutoin ratkaiseva asema kyseessä olevien direktiivilajien menestymiselle.

Selvitysalueella ei havaittu sellaisia iäkkäitä lahopuisia metsiä tai metsäpaloalueita, tarpeeksi iäkkäitä korpimetsiä tms., jotka voisivat toimia metsissä esiintyvien luontodirektiivin perhosten tai kovakuoriaislajien elinympäristönä.

Maastossa tarkistetussa lampien koillispuolisessa varttuneessa kuusimetsäkuviossa ei havaittu liito-oravan papanoita tai muita merkkejä lajin esiintymisestä alueella. Suurin osa selvitysalueen puustosta ei sovi lajikoostumukseltaan tai ikärakenteeltaan lajin elinympäristöksi. Nieminen ym. (2016) mukaan liito-oravan naaraiden elinpiirit ovat kooltaan tyypillisesti 3-10 ha, mutta koko elinpiirin metsän ei tarvitse olla järeää kuusimetsää. Elinpiiriin voi kuulua myös nuorempia metsäkuvioita, joissa liito-orava käy ruokailemassa. Liito-oravan biologiaan liittyy oleellisesti liikkuminen pesä- ja ruokailupaikkojen välillä sekä liikkuminen asuinmetsästä toiseen.

Selvitysalueella esiintyvät varttuneet kuusimetsäkuviot ovat suhteellisen pieniä (alle 1 ha) ja etäällä toisistaan, niin että ovat todennäköisesti liian pienialaisia ja pirstoutuneita ollakseen sopiva elinpiiri liito-oravalle (Kartta 9). Sama koskee selvitysalueen ympäristössä Korkiamaalla, Ylikylässä ja Viitanmäellä sijaitsevia varttuneita kuusimetsäkuvioita.

Kartta 9. Varttuneiden kuusimetsien (tummanvihreät ja siniset alueet) eli potentiaalisten liito-oravien elinympäristöjen esiintyminen selvitysalueella ja sen ympäristössä (LUKE 2021; taustakartta MML 2021).

Levinneisyystietojen ja esiintymispaikkavaatimusten perusteella Kiimingin alue kuuluu pohjanlepakon esiintymisalueeseen. Lajista on vanha, vuodelta 1975 peräisin oleva havaintotieto Kiiminginjoen itäpuolella sijaitsevalta Pasonmäen-Puron peltoalueelta, noin 2 km selvitysalueesta kaakkoon. Kiiminkijoen ranta-alueen osin vanhempi rakennuskanta, maatilat ja pienipiirteinen pelloista, vesialueesta ja metsiköistä muodostuva maisema arvioidaan sopivaksi elinympäristöksi pohjanlepakolle.

Selvitysalueen maisema on sen sijaan pääosin liian sulkeutunut ollakseen tyypillinen elinympäristö pohjanlepakolle. Selvitysalueella ei havaittu lepakoille sopivia piilopaikkoja kuten vanhoja rakennuksia, maakellareita tai kolopuita, jotka voisivat toimia lepakoiden lisääntymis- ja talvehtimispaikkoina. Alueen eteläosassa sijaitseva lato (Kuva 8) voisi toimia satunnaisena päiväpiilonä lepakoille, mutta se ei tarjoa tarpeeksi suojaa ollakseen lisääntymis- ja talvehtimispaikkana. Kasvillisuusselvityksen maastokäynnillä 2.7.2021 ei havaittu ladossa lepäileviä lepakoita.

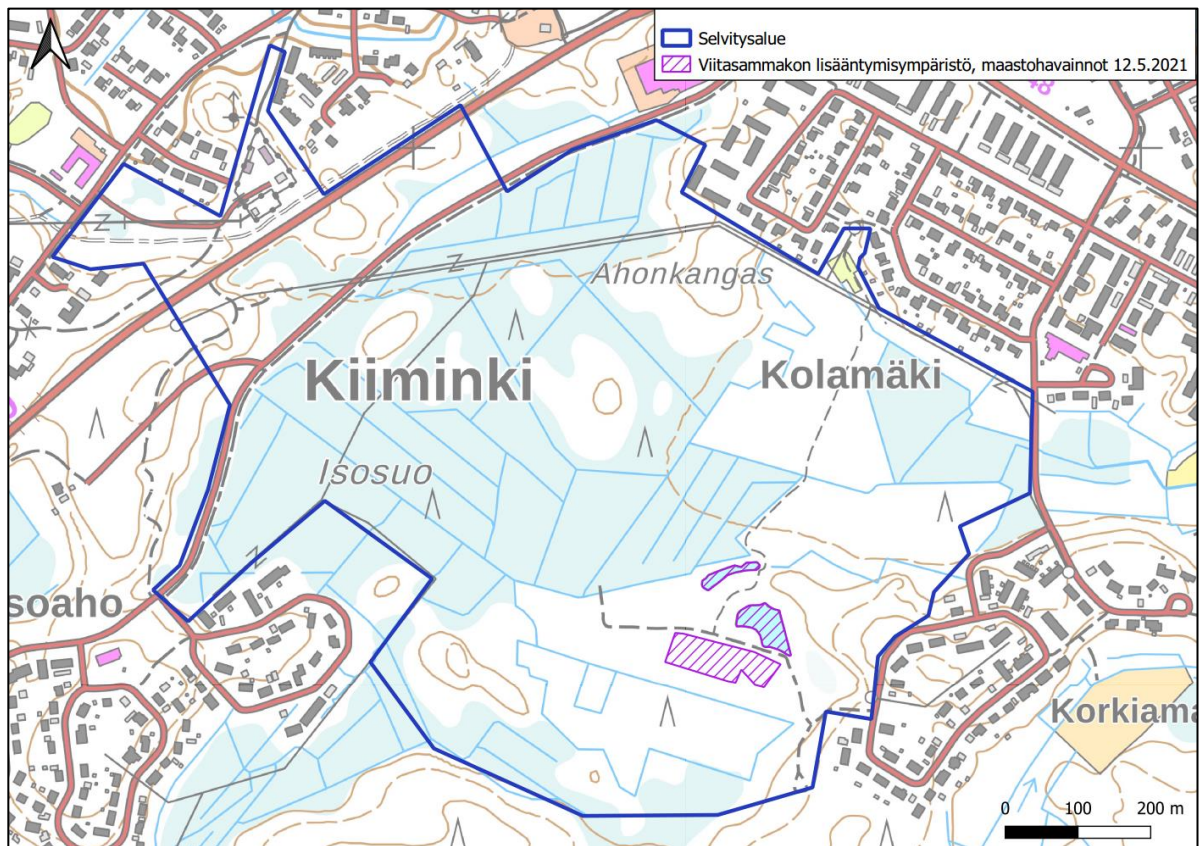
Elinympäristötietojen perusteella Isoahontien ja Kuusamontien sekä lampien ympäristö voivat olla satunnaisia pohjanlepakoiden kulku- ja saalistusreittejä (mahdollisia luokan III lepakkoalueita). Viitasammakkoselvityksen aikana 12.5.2021 ei havaittu lentäviä lepakoita lampien alueella. Ajan kohtaan liittyy kuitenkin epävarmuustekijöitä, koska se oli suhteellisen aikaisin keväällä ja yhden käyntikerran avulla on vaikea saada havaintoja mahdollisesti satunnaisesti alueella saalistavista lepakoista.

Kuva 8. Selvitysalueen eteläosassa on kaksi vanhaa latoa, joista toinen on romahtanut.

4.2.1 Viitasammakkoselvitys

Viitasammakkoselvityksen aikana havaittiin isommassa lammessa (Kuva 17) muutamia kymmeniä äänteleviä viitasammakoita. Lammen eteläpuolisella vetisellä suolla (Kuva 15) sekä lammen luoteispuolella sijaitsevassa pienemmässä lampareessa (Kuva 18) äänteli kummassakin kymmenkunta viitasammakkoa. Viitasammakoiden äänet puuroutuivat ja olivat vaikeasti laskettavissa. Arvion mukaan alueella oli äänessä yhteensä 50–100 yksilöä (Kartta 10).

Kartta 10. Maastokäynnillä 12.5.2021 havaittiin äänteleviä viitasammakoita selvitysalueen lammissa ja niiden eteläpuolisella vetisellä suoalueella.

Viitasammakkoselvityksen perusteella selvitysalueella sijaitsevat lammet ja vetinen suo ovat viitasammakon lisääntymispaikkoja. Paikallisten viitasammakoiden kesäelinympäristöt (levähdyspaikat) sijoittuvat todennäköisesti samoille paikoille kuin lisääntymispaikat, lampien ranta-alueille ja kosteapohjaisille puustoisille alueille.

Viitasammakoiden tiedetään liikkuvan jopa 1 km pituisia matkoja eri elinympäristöjensä välissä (Kovar ym. 2009). Jyväskylän yliopistossa tehdyn radiolähetintutkimuksen tulosten perusteella (Ruuth 2017) eri viitasammakkoyksiköiden elinpiirien koon välillä on suurta vaihtelua (70–20360 m²).

Viitasammakko voi ruskosammakon tapaan talvehtia sellaisten vesistöjen pohjamudassa, jotka eivät jäädy talvisin pohjaa myöten (kutualueet sekä hitaasti virtaavat joet ja purot) (Jokinen 2012, Nieminen & Ahola 2017). Selvitysalueella havaittujen viitasammakoiden mahdollisia talvehtimispaikkoja (levähdyspaikkoja) ovat alueen kaakkoisosassa sijaitsevat lammet. Lisäksi mahdollisia talvehtimispaikkoja voi sijoittua ranta-alueelle tai sen läheisyydessä oleville puustoisille alueille. Viitasammakoiden tiedetään talvehtivan myös maalla karikkeessa, maahan kaivautuneena ja maankoloissa (Voituron ym. 2009, Ruuth 2017, Nieminen & Ahola 2017). Talvinen runsas lumipeite on tehokas lämpöeriste, joka suojaa maan pintaa ja maaperää kovilta pakkasilta.

4.3 Pesimälinnustoselvitys

4.3.1 Pesimälinnuston yleiskuvaus

Selvitysalueella tai sen läheisyydessä ei ole kansainvälisesti (IBA), kansallisesti (FINIBA) tai maakunnallisesti arvokkaita lintualueita (MAALI). Ahonkankaan selvitysalue on pääosin lehti- ja havupuuvaltaista metsää, jonka pinta-ala on noin 79 ha. Selvitysalueella havaittiin pesivänä 28 lintulajia ja 126 paria (Taulukko 1). Pesimälinnuston tiheys oli 159 paria/km². Selvitysalueen pesimälinnuston tiheys oli hieman korkeampi verrattuna Pohjois-Pohjanmaan vyöhykkeellä pesivän maalinnuston linnustotiheyteen, joka on noin 100–125 paria/km² (Väisänen ym. 1998). Pesimälinnusto koostui pääosin metsien ja kulttuuriympäristön tavanomaisista ja runsaslukuisista yleislinnuista. Runaslukuisimmat lajit olivat pajulintu ja peippo, jotka muodostivat reilun kolmanneksen (46 paria) pesivän linnuston kokonaisparimäärästä. Runaslukuisia pesimälajeja olivat myös räkätti- ja punakylkirastas, vihervarpunen sekä pöntöissä ja luonnonkoloissa pesivät talitiainen ja kirjosiippo.

Taulukko 1. Kiimingin Ahonkankaan selvitysalueen kartoituslaskennoissa (8.6. ja 11.6.2021) havaitut pesivät lintulajit ja niiden parimäärät.

Laji	Pareja	Laji	Pareja
Tavi	1	Lehtokerttu	3
Telkkä	1	Tilitaltti	3
Metsäviklo	1	Pajulintu	24
Lehtokurppa	1	Harmaasiippo	4
Sepelkyyhky	1	Kirjosiippo	6
Metsäkirvinen	3	Sinitiainen	4
Västäräkki	3	Talitiainen	7
Punarinta	2	Harakka	2
Leppälintu	1	Peippo	22
Mustarastas	1	Järripeippo	1
Räkättirastas	8	Viherpeippo	2
Laulurastas	2	Vihervarpunen	8
Punakylkirastas	6	Keltasirkku	4
Hernekerttu	2	Pajusirkku	3
Yht. 126 paria			

4.3.2 Alueen suojellisesti arvokkaat pesimälintulajit

Vuoden 2019 uhanalaisuustarkastelussa (Hyvärinen ym. 2019) valtakunnallisesti äärimmäisen uhanalaisiksi (CR) luokiteltuja lintulajeja ei havaittu selvitysalueella. Erittäin uhanalaisiksi (EN) luokiteltu laji oli viherpeippo, joiden reviirit (2) sijoittuivat selvitysalueen etelä- ja kaakkoisosaan (Taulukko 2). Vaarantuneiksi luokitelluista (VU) lajeista havaittiin pajusirkku. Pajusirkun reviirit (3) olivat selvitysalueen eteläosassa sijaitsevien pikkulampareiden ympäristössä. Silmälläpidettäväksi (NT) luokitelluista lajeista havaittiin selvitysalueella västäräkki (3 reviiriä), harakka (2 reviiriä) ja järripeippo (1 reviiri). Västäräkien pesintään viittaavat havainnot olivat selvitysalueen lounaisosassa muuntajakentän ympäristössä, kaakkoisosassa rengastien vieressä ja itäosassa sähkölin-

jalla. Harakan reviirit sijoittuivat selvitysalueen itä- ja länsiosaan. Järripeippo esitti aktiivisesti soindinlauluaan selvitysalueen keskiosassa. Alueellisesti uhanalaisiksi (RT) luokiteltuja lintulajeja ei havaittu kartoituksissa.

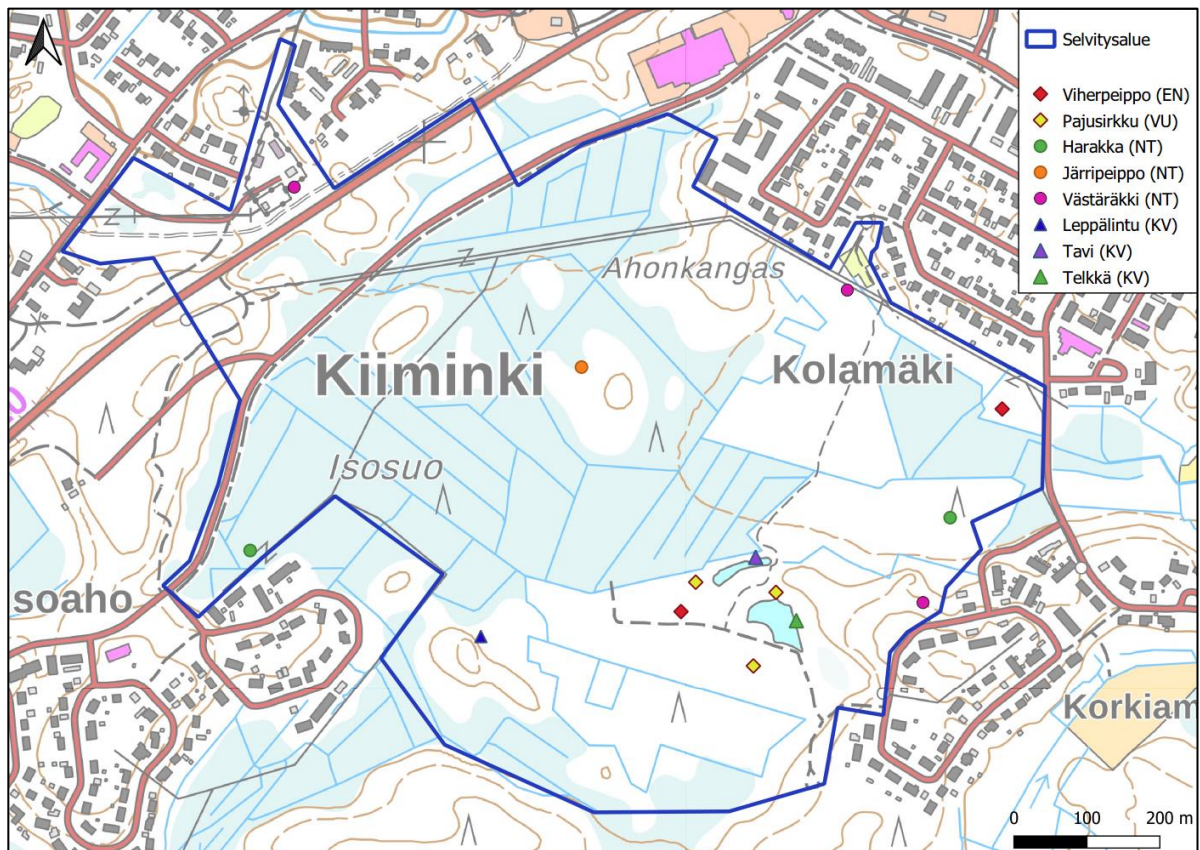
Suojelullisesti huomionarvoisiin lintulajeihin kuuluvat myös kansainväliset vastuulajit (KV). Kansainvälinen vastuu merkitsee lähinnä sitä, että lajin seuranta ja tutkimusta on tehostettava, ja että lajin elinympäristö tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Suomen vastuulla on sellaisia lajeja, joiden kokonaislevinneisyys on laaja, mutta ne ovat yleisiä vain pienellä osalla aluetta, josta merkittävä osa on Suomessa. Vastuulajeja valittaessa pidettiin ohjearvona, että Suomessa pesii vähintään 15 prosenttia Euroopan kannasta. Kansainvälisistä vastuulajeista Ahonkankaan selvitysalueella havaittiin tavi, telkkä ja leppälintu. Tavin ja telkän reviirit olivat selvitysalueen eteläosassa sijaitsevien pikkulampareiden ympäristössä. Tavinaaras havaittiin aktiivisesti varoittelevana todennäköisen pesäpaikan tai piilottelevien poikasten lähellä. Telkkänaaras havaittiin lampareella kahden alle seitsemän vuorokauden ikäisen poikasen kanssa. Leppälinnun reviiri sijaitsi Isosuon ojitusalueen eteläpuolella.

Euroopan Unionin lintudirektiivi (79/409/ETY) koskee kaikkien luonnonvaraisina elävien lintujen, niiden munien ja pesien sekä niiden elinympäristöjen suojelua. Direktiivin I-liitteessä lueteltujen lajien (EU D1) suojeluun halutaan yhteisön alueella kiinnittää erityistä huomiota. Lintudirektiivin I-liitteessä mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien eloonjääminen ja lisääntyminen niiden levinneisyysalueella. Lajien suojelua varten on perustettu Natura-alueiden suojeluverkosto. EU:n lintudirektiivin liitteen I mukaisia lintulajeja ei havaittu Ahonkankaan selvitysalueella.

Taulukko 2. Kiimingin Ahonkankaan kartoituslaskennassa (8.6.2021 ja 11.6.2021) havaittujen suojelullisesti huomionarvoisten lintulajien parimäärät. EN= erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT= silmälläpidettävä (Suomen uhanalaisuusluokituksessa mainittu laji, Hyvärinen, E., ym. 2019,). KV = Suomen kansainvälinen vastuulaji.

Laji			Parimäärä
Tavi	<i>Anas crecca</i>	KV	1
Telkkä	<i>Bucephala clangula</i>	KV	1
Västäräkki	<i>Motacilla alba</i>	NT	3
Leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	KV	1
Harakka	<i>Pica pica</i>	NT	2
Järripeippo	<i>Fringilla montifringilla</i>	NT	1
Viherpeippo	<i>Carduelis chloris</i>	EN	2
Pajusirkku	<i>Emberiza schoeniclus</i>	VU	3
Yhteensä			14

Ahonkankaan selvitysalueen etelä- ja kaakkoisosa osoittautuivat maastokartoitusten perusteella linnustollisesti muuta selvitysaluetta arvokkaammaksi alueeksi. Etelä- ja kaakkoisosiin keskittyi suurin osa huomionarvoisista lintulajeista ja erityisesti eteläosassa sijaitsevat lampareet lähialueineen ovat linnustollisesti monimuotoinen pesimäaikainen elinympäristö.

Kartta 11. Maastokäynneillä 8. ja 11.6.2021 havaittujen suojellisesti huomionarvoisten pesimälintulajien revii-rit Ahonkankaan selvitysalueella: EN= erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT= silmälläpidettävä (Suomen uhanalaisuusluokituksessa mainittu laji, Hyvärinen, E., ym. 2019,). KV = Suomen kansainvälinen vastuulaji.

4.4 Kasvillisuus selvitys

4.4.1 Kangasmetsätyypit

Kuivahkot kankaat

Selvitysalueen kuivahkot kankaat ovat tyypiltään enimmäkseen variksenmarja-puolukkatyyppiä (EVT) (Kuva 9). Metsät ovat mäntyvaltaisia, seassa kasvaa paikoin kuusta. Kenttäkerroksen valtalaji on puolukka. Lisäksi esiintyy mustikkaa, variksenmarjaa, metsälauhaa ja kangasmaitikkaa. Valitseva sammallaji on seinäsammal. Kuivahkot kankaat esiintyvät pääosin harjanteiden ylemmillä osilla.

Ahonkankaan kuivahkon kankaan alueella on pieniä kalliopaljastumia ja isoja kiviä, joilla kasvaa harmaa- ja valkoporonjäkälää, kivikynsisammalta ja kalliokarstasammalta (Kuva 5).

Kuva 9. Selvitysalueen kuivahkot kankaat ovat mäntyvaltaisia.

Tuoreet kankaat

Selvitysalueen tuoreet kankaat (VMT) ovat kuusivaltaisia (Kuva 10) tai sekapuustoisia. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mustikka, puolukka, vanamo, juolukka, metsäkorte ja oravanmarja. Yleisimmät sammallajit ovat kerrossammal ja seinäsammal.

Kuva 10. Tuoretta kangasmetsää Isosuon keskellä olevalla isolla metsäsaarekkeella.

Soistuneet kankaat (kangasrämeet)

Kangasmetsät ovat soistuneet etenkin niiden vaihettumisvyöhykkeellä Isosuon suoluontotyyppeihin. Paikoin esiintyy soistumia myös kangasharjanteilla sijaitsevilla alenevilla kohteilla tai ojien tuntumassa. Soistuneilla paikoilla esiintyy kuivahkon tai tuoreen kangasmetsän yllä mainitun tunnuskasvillisuuden lisäksi suolajeja kuten pallosaraa, suopursua, juolukkaa, korpikarhunsammalta ja kangasrahkasammalta (Kuva 11).

Kuva 11. Kangassoistumilla esiintyy kangasmetsän varpulajien kuten puolukan ja mustikan lisäksi suolajeja kuten suopursua.

Lehto

Selvitysalueen luoteisosaan sijoittuvan sähköaseman ja sen koillispuolella sijaitsevan asuintalojen piha-alueiden välissä on pieni kuru tai syvenne, johon virtaavat ojien kautta todennäköisesti asuin-alueelta peräisin olevat hulevedet. Paikalle on kehittynyt pienehkö kosteapohjainen, kulttuurivaikutteinen lehto (Kuva 12). Lajistossa havaittiin hieskoivua, haapaa, kuusta, kiiltopajua, karhunputkia, koiranputkia, nokkosta, puna-ailakkia, maitohorsmaa, korpi-imarretta, metsäalvejuurta, metsätähteä, korpikastikkaa, nurmilauhaa, suo-orvokkia, harmaasaraa, kultapiiskua, vadelmaa, okarahasammalta ja korpilehväsamalta.

Kuva 12. Selvitysalueen luoteisosassa on ojan tuntumassa pienehkö kosteapohjainen, kulttuurivaikutteinen lehto.

4.4.2 Suoluontotyypit

Rämeet ja rämemuuttumat

Selvitysalueen keskiosassa sijaitseva Isosuo on ojitettu, puustoinen ja vesitaloudeltaan eriasteisesti muuttunut (Kuva 13). Harvasti ojitetuilla osa-alueilla esiintyy pienalaisesti luonnontilaisen kaltaista isovarpurämettä. Puuston valtalaji on mänty, lisäksi esiintyy hieskoivua. Kenttä- ja pohjakerroksen lajistoon kuuluvat suopursu, variksenmarja, juolukka, tupasvilla, hilla, vaivaiskoivu, suokukka, rämerahasammal ja seinäsammal. Ojien vaikutusalueella rämeelle tyypillisten lajien osuus on pienempi ja seinäsammalten, mustikan ja muiden metsävarpujen osuus on korkeampi.

Kuva 13. Suuri osa selvitysalueetta on isovarpurämemuuttumaa.

Isosuon lounaisosassa on kaksi harvakseltaan ojitettua osa-alueita, joissa esiintyy avointa sekä harvapuustoista suota (Kuva 14). Nämä alueet ovat suotyypeiltään rahkarämettä sekä rahkoittunutta oligotrofista lyhytkorsinevaa. Kyseisten suoalueiden vesitalous ei ole luonnontilaista niitä ympäröivien ojitusalueiden kuivatusvaikutuksen takia. Rahkarämemättäillä kasvavat männyt ovat suhteellisen nuoria ja kasvuvaiheessa, joten suo-osien ei arvioida täyttävän metsälain 10§ kriteerejä erityisen arvokkaasta elinympäristöstä vähäpuustoiset suot.

Kasvillisuus on kuitenkin jokseenkin luonnontilaisen kaltaista. Lajistoon kuuluvat mänty, suopursu, vaivaiskoivu, hilla, juolukka, variksenmarja, ruskorahkasammal ja rämekarhunsammal. Välipinoilla esiintyy oligotrofisen lyhytkorsinevan kasvillisuudesta tupasvillaa, suokukkaa ja rämerahkasammalta.

Kuva 14. Isosuon lounaisosassa esiintyy pienanalaisesti puoliavointa suota, joka on tyypiltään rahkarämettä sekä rahkoittunutta oligotrofista lyhytkorsinevaa.

Luhdat

Selvitysalueen kaakkoisosassa sijaitsevien lampien eteläpuolella on vetinen avosualue, joka on suotyyppiltään avoluhtaa sekä saraluhtaa (Kuva 15). Lajistoon kuuluvat luhtasara, vehka, kurjenjalka, harmaasara, haprarahkasammal ja luhtakuirisammal. Suoalue sijaitsee entisellä peltoalueella eli kyse on todennäköisesti soistuneesta vanhasta pellostä.

Kuva 15. Selvitysalueen kaakkoisosassa esiintyy avoluhtaa.

Selvitysalueen eteläosassa on suo-ojan purkauskohdan alueelle kehittynyt kosteikko. Kosteikon keskusten kasvillisuutta hallitsevat sammaleet kuten korpikarhunsammal, haprarahkasammal ja sararahkasammal (Kuva 16). Kosteikon reuna-alueella esiintyy saraluhdan kasvillisuutta kuten luhtasaraa, kurjenjalkaa ja vehkaa.

Kuva 16. Selvitysalueen eteläosassa on kausikosteikko, jonka kasvillisuutta hallitsee korpikarhunsammal sekä luhtaisuutta indikoivat rahkasammalet ja putkilokasvilajit.

4.4.3 Vesistöt

Selvitysalueen kaakkoisosassa on kaksi lampea, joiden rannalla kasvaa saraluhdan kasvillisuutta. Lajistoon kuuluvat luhtasara, kurjenjalka, korpikastikka, pullosara ja haprarahkasammal. Lampia ympäröi varttunut talousmetsä. Lampien pinta-alat ovat 0,2 ha (Kuva 17) ja pienemmän 0,09 ha (Kuva 18).

Lampien alkuperä ei ole luonnontilainen, joten niiden ei arvioida kuuluvan vesilailla (2. luku 11§) ja metsälailalla (10§) suojeltuihin kohteisiin (alle hehtaarin kokoiset lammet).

Kuva 17. Selvitysalueen kaakkoisosassa sijaitsevaa isompaa lampea ympäröi kapeahko kaistale saraluhtaa.

Kuva 18. Pienempi lampi on muutaman metrin saraluhta-alueen ympäröimä.

4.4.4 Pientareet ja vanhat pellot

Selvitysalueen luoteisosassa ja pohjoisosassa sijaitsevien sähköasemien, asuinalueiden, voimajohtoaukioiden sekä teiden varsien ympäristössä esiintyy niitty- ja joutomaan kasvillisuutta. Näillä paikoilla havaittiin tavanomaista lajistoa kuten hiirenvirnaa, punanataa, kamomillaa, valkoapilaa, pujoa, puna-apilaa, maitohorsmaa, pietaryrttiä, ojakärsämöä, kissankelloa, timoteitä, pihasauniota, aitovirnaa ja pelto-ohdaketta.

Kuva 19. Sähköaseman vieressä esiintyy joutomaan kasvillisuutta.

Vanhat pellot

Selvitysalueen itä- ja eteläosassa on ollut peltoja, jotka ovat jääneet pois viljelykäytössä vähintään 30 vuotta sitten ja metsittyneet. Alla käsitellään alueita, joissa on näkyvissä peltojen jäänteitä. Luhdaksi kehittyneet pellot käsitellään raportin suo-osiossa ja entiselle peltoalueelle kaivetut lammet vesistöosiossa.

Alueen eteläosan vanhat pellot ovat koivuvaltaisia ja niiden kenttäkerroksen yleiseen lajistoon kuuluvat korpikastikka, metsäalvejuuri, mesimarja, suo-orvokki, kurjenjalka (Kuva 20). Alueella on vanha lato sekä toisen ladon jäänteitä (Kuva 8).

Kuva 20. Selvitysalueen vanhat pellot ovat koivuvaltaisia.

Osalle selvitysalueen itäosassa olleiden peltöjen tilalle on tullut ylempänä kuvailtuja lampia, soistumia ja kangasmetsiä. Lampien pohjoispuolella on metsittyneitä vahoja peltöjä, jotka muistuttavat kasvillisuudeltaan turvekangasta. Puustossa kasvaa mäntyä, hieskoivua sekä paikoin kuusta. Pohjakerroksessa on runsaasti korpikarhun- ja rämekarhunsammalta, lisäksi seinäsammalta (Kuva 21). Kenttäkerroksen kasvillisuuteen kuuluvat mm. metsäalvejuuri, metsätähti, suokukka ja juolukka.

Kuva 21. Selvitysalueen itäosassa esiintyy metsittyneitä peltöjä.

4.4.5 Huomioon otettavat lajit ja luontotyypit

Metsätyypeistä suurin osa luokitellaan Kontulan ym. (2018) mukaan Etelä-Suomessa uhanalaisiksi luontotyypeiksi kuten kuivahkot kankaat (erittäin uhanalainen, EN), tuoreet kankaat (vaarantunut, VU), tuoreet runsasravinteiset ja keskirasvinteiset lehdot (VU). Puustoisista soista kangasrämeet (EN) ja isovarpurämeet (VU) ovat uhanalaisia luontotyyppejä. Selvitysalueen metsät ja puustoiset suot ovat kuitenkin metsätaloudellisesti hoidettua ja niiden luontoarvot ja edustavuus ovat sen takia heikentyneitä. Selvitysalueella ei ole Metsäkeskuksen tiedoissa olevia erityisen tärkeitä elinympäristökuvioita (Metsäkeskus 2021).

Suokasvillisuustyypeistä lyhytkorsinevat (VU) on luokiteltu uhanalaisiksi ja rahkarämeet elinvoimaiseksi (LC). Avoluhtien uhanalaisuutta ei arvioitu vuonna 2018 (Kontula ym. 2018). Avoluhtat luokiteltiin edellisessä uhanalaisuusarvioinnissa (Raunio ym. 2008) elinvoimaiseksi (LC). Alueella havaittiin lyhytkorsinevan kasvillisuutta yhteensä noin 0,5 ha kokoisella ojitusalueiden ympäröimällä ojittamattomalla alueella. Kyseisen suoalueen vesitalous ei ole enää luonnontilasta ja lyhytkorsineva kuivahtanut, mikä ilmenee rahkoittumisella.

Selvitysalueen avoluhtat ovat kehittyneet ihmistoiminnan seurauksena, mutta niiden kasvillisuus on luonnontilaisen kaltainen.

Selvitysalueen lammet eivät ole luonnontilaisia ja siitä syystä niiden ei arvioida kuuluvan vesilaila (2. luku 11§) tai metsälaila (10§) suojeltuihin kohteisiin. Lampien rannoille on kuitenkin kehittynyt luonnontilaisen kaltaista luhtanevan (VU) kasvillisuutta.

Selvitysalueen luonnontilaisimpiin alueisiin kuuluvat alueen eteläosassa sijaitsevat kosteikot, harvapuustoiset suot, luhtat ja lammet sekä varttuneen kuusimetsän kuviot. Vaikka nekin ovat joko ihmistoiminnan vaikutusten kautta syntyneet tai muuttuneet, niillä on kuitenkin paikallista arvoa luonnon monimuotoisuudelle.

Selvitysalueella ei ole tiedossa olevia (Lajitietokeskus 2021) eikä maastossa havaittuja uhanalaisia kasvilajeja.

4.4.6 Haitalliset vieraslajit

Selvitysalueen luoteisnurkassa voimalinjakäytävän alueella havaittiin kaksi esiintymää haitallisiin vieraslajeihin lukeutuvasta komealupiinista (kasvustot pinta-aloiltaan noin 15 m² ja 60 m²) (Kuva 22).

Kuva 22. Selvitysalueen luoteisnurkassa on kaksi kasvustoa haitallisiin vieraslajeihin kuuluvasta lupiinista.

5. YHTEENVETO JA SUOSITUKSET MAANKÄYTÖLLE

5.1 Maisema

Alueelta on maisemarakennekartan perusteella tunnistettu alueet, joille rakentamista ei suositella. Näitä ovat maisemarakenteen äärialueiden säilymisen kannalta tärkeät alueet eli kumpareiden laet ja Isosuonojan uoma rantoineen. Lakialueet ovat maiseman äärialueita, joita on perinteisesti pyritty säästämään rakentamiselta.

Lisäksi alla listatut maisemakuvallisesti merkittävät kohteet on haluttu nostaa esiin tärkeinä alueina, jotka tulisi säilyttää ja kehittää osaksi viheralueverkostoa. Kohteet ilmentävät hyvin selvitysalueen maiseman ominaispiirteitä, jotka tulisi säilyttää alueen rakentamisesta huolimatta.

Maisemakuvan kannalta merkittävät alueet ja kohteet ovat:

1. Lammet ympäristöineen
2. Isosuon pienialaiset avosuot
3. Ahonkankaan harva metsä kalliopaljastumiseen
4. Metsärinteenkujan rinnemetsä Kuusamontien varressa
5. Sähkötien rinnemetsä Kuusamontien varressa

Lammet ympäristöineen tulisi pyrkiä kokonaisuudessaan säilyttämään. Asuinalueiden rakentamisen suunnittelussa lampien vesitaloudesta tulee huolehtia ja niitä voisi hyödyntää osana alueen hulevesi- ja kuivatussuunnittelua. Lampien polkuverkostoja voisi kehittää ja polkujen varsilta avata näkymiä lammille.

Entisestä Isosuon suoalueesta ovat muistona ojitusten myötä kaksi pienialaista avosuota. Suot ovat maisemallisesti hienoja ja niille rakentaminen ei paksusta turvekerroksesta johtuen ole kovin järkevää. Näin ollen ne kannattaisi säästää osaksi viheralueverkostoa. Suot ovat kulutusherkkiä, joten niiden hyödyntäminen virkistyskäytössä on haastavaa. Lisäksi ympärillä tapahtuva rakentaminen saattaa kuivattaa entisestä jo nykyiselläänkin ojitettuja soita. Esimerkiksi kaavarunon mukaisen kadun sekä kävely- ja pyöräilyreitit rakentaminen suoalueen läpi on mahdotonta ilman, että suota joudutaan kuivattamaan. Olisikin hyvä pyrkiä linjaamaan kadut kiertämään nykyiset avosuoalueet reunoilta, mikäli mahdollista. Säilytettäviä suoalueiden vedensaanti tulisi turvata ja niitä voisi myös pyrkiä hyödyntämään hulevesisuunnittelussa.

Ahonkankaan harva metsä kalliopaljastumiseen tulisi ottaa osaksi viheralueverkostoa. Kaavarunossa Kolamäen suunnalta tuleva kävely- ja pyöräilyreitti virkistys- ja suojaviheralueineen voitaisiin linjata kulkemaan Ahonkankaan kautta siten, että edes osa kalliopaljastumisesta voitaisiin säilyttää maisemassa.

Kuusamontien varren molemmin puolin sijaitsee Sähkötien ja Metsärinteenkujan tuntumassa rinnemetsää, jotka tulisi säästää nykyisen kaltaisina suojavihervyöhykkeinä.

5.2 Luonto

Alueen yleisimmät luontotyyppit ovat rämemuuttuma, metsätaloussikäytössä oleva tuore sekä kivaikko kangas ja metsittynyt pelto. Selvitysalueen luonnontilaisimpiin osa-alueisiin kuuluvat alueen avosuot, harvapuustoiset suot ja luhdet, alueen kaksi lampea ja varttuneet kuusimetsäkuviot. Nämä kohteet ovat joko ihmistoiminnan kautta kehittyneitä tai ihmistoiminnan takia eriasteisesti muuttuneita, mutta niiden kasvillisuus on suurimmaksi osaksi luonnontilaisen kaltaista.

Viitasammakkoselvityksen aikana havaittiin selvitysalueen lammissa ja niiden eteläpuolisella suoalueella soidintavia viitasammakoita. Näiden kohteiden arvioidaan olevan viitasammakon lisääntymisympäristö. Viitasammakon levähdyspaikat sijoittuvat arvioin mukaan samoille alueille kuin lisääntymispaikat sekä niitä ympäröiviin metsäalueisiin. Selvitysalueella ei havaittu lepakoita tai niille sopivia lisääntymis- ja talvehtimispaikkoja. Alueen luoteisosan tieympäristöt sekä lampien ympäristöt voivat kuitenkin kuulua pohjalepakoiden saalistusalueeseen. Muita luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja ei maastokäynneillä havaittu eikä niiden arvioida alueella esiintyvän.

Ahonkankaan selvitysalueella havaittiin pesivänä kahdeksan suojelullisesti huomionarvoista lintulajia, joiden kokonaisparimäärä oli 14. Selvitysalueen etelä- ja kaakkoisosiin keskittyi suurin osa huomionarvoisista lintulajeista ja erityisesti eteläosassa sijaitsevat lampareet lähialueineen ovat linnustollisesti monimuotoinen pesimäaikainen elinympäristö.

Maankäytön suunnitellussa suositellaan huomioitavan erityisesti selvitysalueen kaakkoisosassa sijaitsevat lammet, lampien eteläpuolella sijaitseva suo/luhta sekä lampien ympäristössä oleva metsä. Direktiivilajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulla kiellettyä. Alueella on lisäksi uhanalaisten lintulajien pesimäreviirejä ja paikallisesti luonnon monimuotoisuudelle arvokkaita kohteita.

Paikallisella tasolla luonnon monimuotoisuudelle arvokkaita kohteita ovat lisäksi selvitysalueen eteläosassa sijaitsevat harvapuustoiset ja avoimet pienehköt suoalueet sekä alueen varttuneet kuusimetsät. Vaikka nämäkin kohteet ovat jossain määrin ihmistoiminnan muuttamia, on niiden luontoilaisuus kuitenkin isompi kuin selvitysalueella yleensä.

Selvitysalueen maankäytön suunnittelussa huomioon otettavat maisema- ja luontokohteet on esitetty liitteessä 4.

6. LÄHTEET

AIRIX Ympäristö Oy 2013. Hieta-Aho, Luontoselvitys. Oulun yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

Hotanen, J-P., Nousiainen, H., Mäkipää R., Reinikainen, A. ja Tonteri, T. 2013. Metsätyypit – opas kasvupaikkojen luokitteluun. Metsäkustannus. 192 s.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. S. 560-570.

Kiimingin kunta 2007. Hakomäen asemakaavan asema-kaavamerkinnot ja määräykset.

Kiimingin kunta 2007. Hakomäen asemakaavan kartta.

Kiimingin kunta 2011. Kiimingin keskeisten taajama-alueiden osayleiskaava.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018.

Korkiakoski, J & Kurttila, T. 2013. Ramboll Finland Oy. Hieta-ahon kaavarungon maisemaselvitys 7.11.2013. Oulun kaupunki, yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut.

Koskimies, P. 1994: Linnuston seuranta ympäristöhallinnon hankkeissa. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja – sarja B. 83 s.

Lajitietokeskus 2021. Havaintotiedot os. www.laji.fi ja karkeistetun aineiston lataus 27.4.2021

Lehikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A. Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama J. 2019. Linnut. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus

Jokinen, M. 2012. Viitasammakko *Rana arvalis* Nilsson, 1842. Esiselvitys SYKE 2012.

Kovar, R, Brabec, M., Vita, R. and Bocek, R. 2009. Spring migration distances of some Central European amphibian species. *Amphibia-Reptilia*, Vol. 30, nro 3, pp.367-378

Luomus 2021. <https://luomus.fi/fi/linnustonseuranta>

Luontodirektiivi 92/43/ETY.

Metsäkeskus 2021. Avoin metsä- ja luontotieto os. <https://www.metsakeskus.fi>

Metsälaki 1093/1996.

Maanmittauslaitos 2021. Maanmittauslaitoksen avoin kartta-aineisto.

Museovirasto 2021. Muinaisjäännösrekisteri.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepäkot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1-278.

Oulun kaupunki 2014. Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus, VILMO-suunnitelma.
Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelujen yleiskaavoitus.

Oulun kaupunki 2018. Hieta-ahon kaavarunko. 20.2.2018.

Oulun kaupunki 2016. Uuden Oulun yleiskaava.

Ruuth, J. 2017. Viitasammakon (*Rana arvalis*) liikkuminen ja elinpiiri muuttuneessa elinympäristössä. Pro gradututkielma, Jyväskylän yliopisto.

Sarkkinen, M. (2013). Oulu (ent. Kiiminki), Isoaho SE. Muinaisjäännösinventointi. Pohjois-Pohjanmaan museo.

Vesilaki 587/2011.

Voituron, Y, Paaschburg, L., Holmstrup, M., Barré, H. ja Ramløv, H. (2009) Survival and metabolism of *Rana arvalis* during freezing. *Journal of Comparative Physiology B*, Volume 179, Number 2, pp. 223-230

Väisänen, R., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. 567 s. Otavan kirjapaino, Keuruu.

AHONKANGAS MAISEMARAKENNE
LIITE 1 1:6000

- Lakialue
- Selänne
- Laakso
- Laaksonpohja / uoma
- Oja
- Lampi
- Vedenjakaja
- 57.4 Maanpinnan korkeus (N2000-järjestelmä)
- Selvitysalue

20.9.2021
A. Suihkonen &
K. Kempainen

OULU

AHONKANGAS MAISEMAKUVA, LIITE 2 1:6000

- Selvitysalue
- Polku
- Moottorikelkkareitti, sijainti viitteellinen
- Merkittävät kohteet:
 1. Lammet ympäristöineen
 2. Isosuo pienialaiset avosuot
 3. Ahonkaan harva metsä kalliopaljastumineen
 4. Metsärinteenkujan rinnemetsä
 5. Sähkötien rinnemetsä

- Reunavyöhyke
- Näkymä
- Maisemavaurio:
A. Sähkölinja

20.9.2021

A. Suihkonen &
K. Kempainen

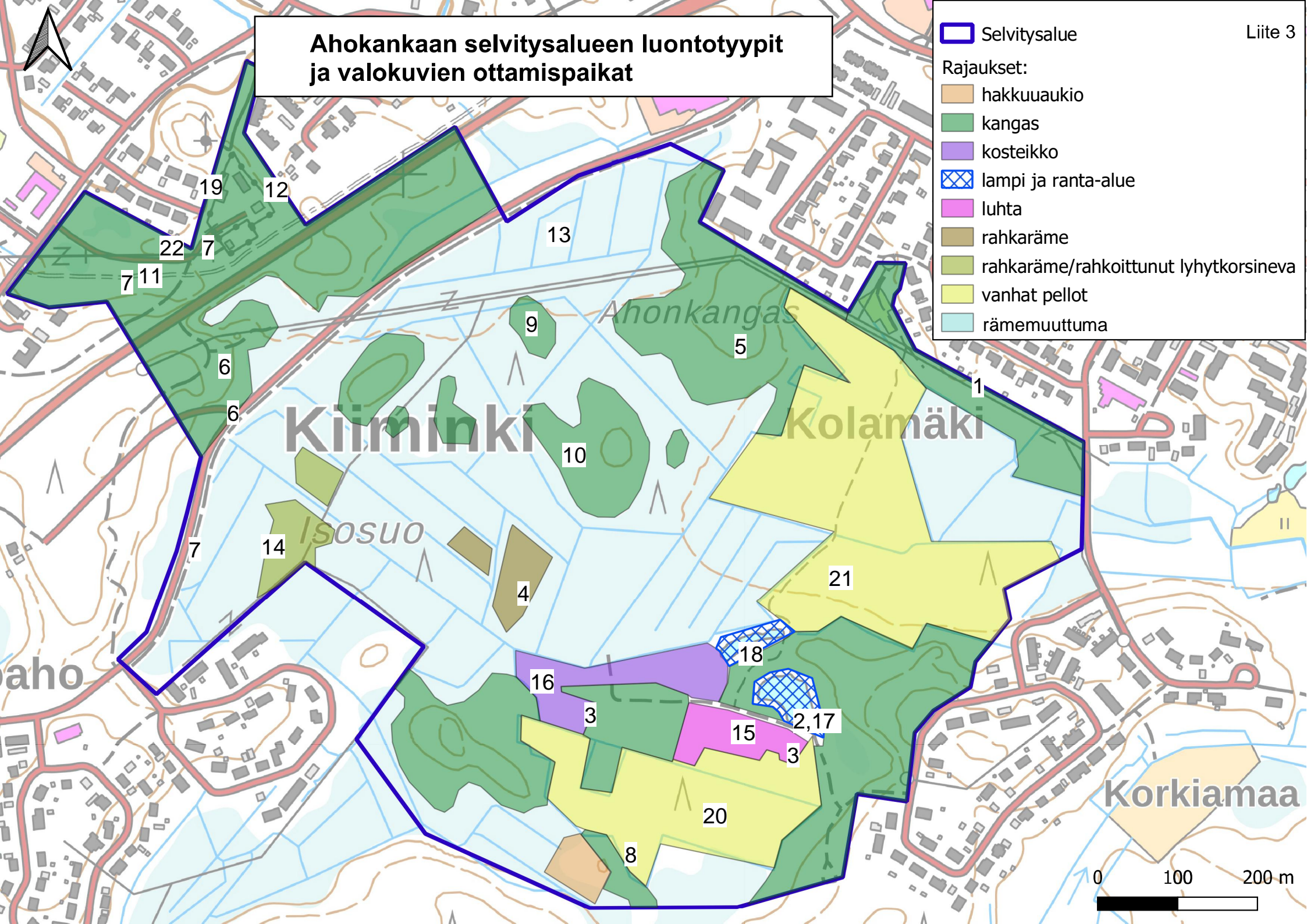
OULU

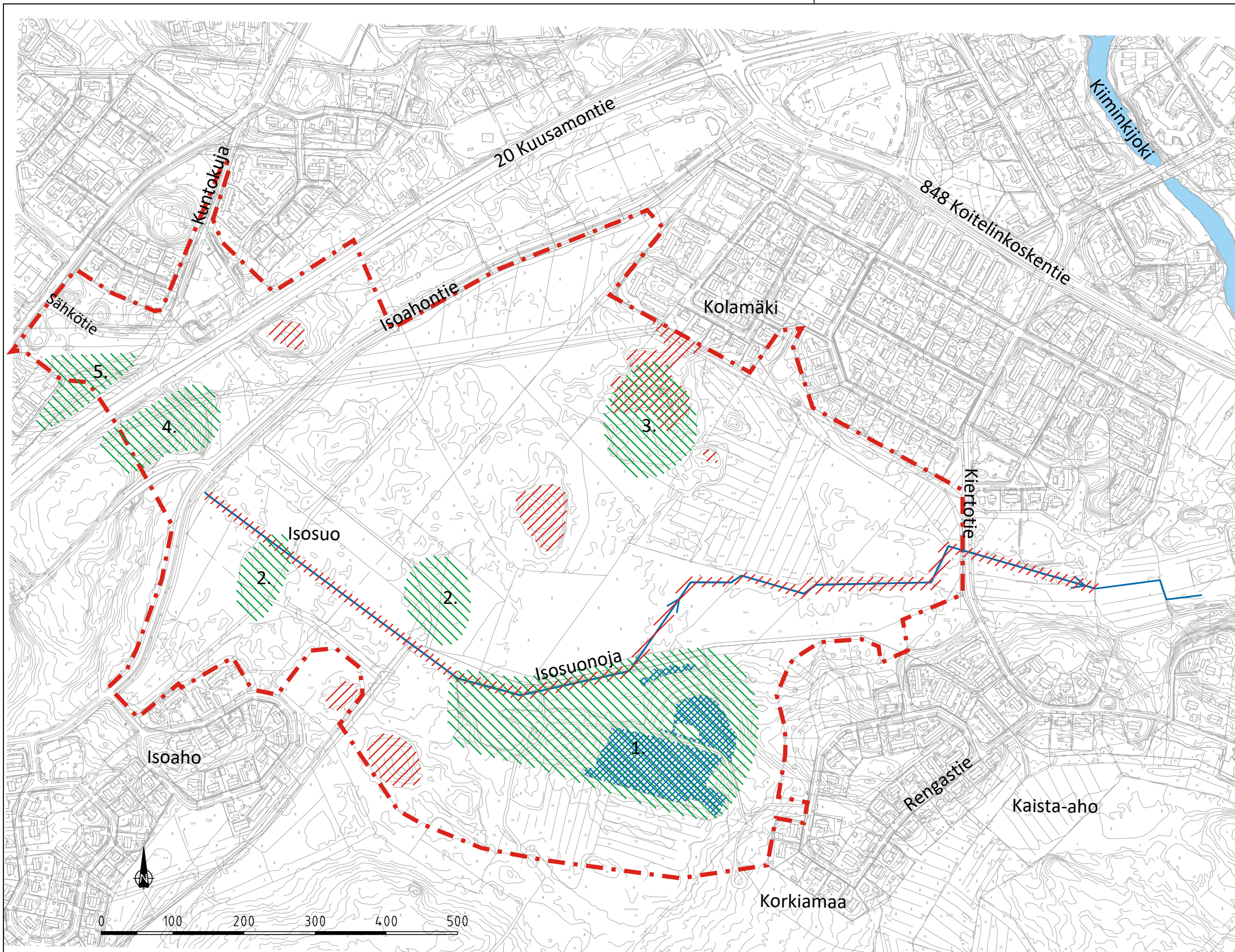
Ahokankaan selvitysalueen luontotyytit ja valokuvien ottamispaikat

Selvitysalue

Rajaukset:

- hakkuuaukio
- kangas
- kosteikko
- lampi ja ranta-alue
- luhta
- rahkaräme
- rahkaräme/rahkoittunut lyhytkorsineva
- vanhat pellot
- rämemuuttuma

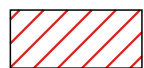
MAANKÄYTÖN SUOSITUKSET AHONKANGAS, LIITE 4

1:6000

 Selvitysalueen raja

ALUEET, JOILLE EI SAA RAKENTAA:
Direktiivilajin lisääntymis- ja levähdyspaikka

ALUEET, JOILLE RAKENTAMISTA EI SUOSITELLA:
Maisemarakenteen säilymisen kannalta tärkeä alue (lakialueet ja laakson uoma)

ALUEET, JOTKA TULEE VARATA OSAKSI VIHERVERKOSTOA:

1. Lammet ympäristöineen (viitasammakot, linnustoarvot, maisema-arvot)
2. Isosuon pienialaiset avosuot (rahtaräme, rahkaräme/rahkoittunut lyhytkorsineva, maisema-arvot, luonnon monimuotoisuus)
3. Ahonkankaan harva metsä kallioaljastumineen (maisema-arvot, luonnon monimuotoisuus, eläinten levähdyspaikkoja)
4. Metsärinteenkujan rinnet metsä Kuusamontien varressa (maisema-arvot, luonnon monimuotoisuus, eläinten levähdyspaikkoja)
5. Sähkötien rinnet metsä Kuusamontien varressa (maisema-arvot, luonnon monimuotoisuus, eläinten levähdyspaikkoja)

20.9.2021
A. Suihkonen,
A. Neumann &
K. Kempainen

RAMBOLL

OULU